

D

Z diplomo in brez diplome.

Noveleta.

Spisal J. M. Dovič.

I.

Mesec sečan! Kako si poln življenja! Ženini si izbirajo neveste, mladina raja in se smeja, možje modrujejo za pečjo in ob zeleni mizi, solnčni žarki se igrajo s steklom v oknih in snežena plast se lesketa v tisočerih biserih.

Na naslanjaču je sedela gospodična Milena. Žarki zimskega solnca so poigravali na orientalski preprogi, zagrinjajoči njene noge, in na njenih licih je okenski zastor slikal tresoče se senčne podobe. Podvojena senca!

Vso zimo je gospodična prebila v sobi in v postelji. Počasna tuberkuloza ji je grizla nit življenja.

Kaka razlika! Lansko leto še vsa polna življenja: na vseh veselicah iskana plesavka, v vsaki družbi dobro došla razveseljevavka, a zdaj osamela bolnica, zroča smrti v obraz.

Bila je edinka davčnega kontrolorja. Mati ji je umrla v zgodnji mladosti. Vzgajala se je v raznih penzionatih, a naposled je bivala pri svojem upokojenem očetu. Ta jo je ljubil kot svojo edinko, ljubil slepo, — zato pa se je Mileni ukoreninila marsikaka strast, ki je pospešila lepemu, a šibkemu telesu dosledno hiranje. Pokojna mati je prinesla kot hči bogatega trgovca v hišo lepe novce. Priženil je

kontrolor tudi dvonadstropno hišo in ni mu bilo treba ščediti. Milena se je bogastva dobro zavedala.

Toda zdaj je mlado življenje uničeno. Le up, ta neugnani sel, je še ostal. Up, da utegne ozdraveti, je bil odslej njen edini tolažnik.

Močneje je solnce posijalo izza oblakov. Visoka dva oleandra sta srkala vase dnevno svetlobo in peresa pelargonij na oknih so se prašila ob trepetih solčnih žarkov.

— Gospodična Milena! Dr. Maser se je zglasil.

Te besede je govorila hišna, kukaje izza zavese prednje sobe.

— Naj vstopi!

In vstopil je dr. Maser, okr. zdravnik. Majhna, širokopleča postava se je priklonila pred gospodično Mileno. Drobne oči so plašno, a zavestno švigale po sobi in ustnice so zatrepetale s sarkastičnim nasmehom.

— Kako se počutite, gospodična?

Milena ni marala zanj, toda potrebovala ga je. Čutila je poudarek njegovega pozdrava, zato odgovori hladno: Vi zdravite ljudi, ozdravite še mene!

— Predvsem je potrebno, da mi zaupate.

Milena ga pogleda s trudnim, toda pomenljivim očesom. Doktorjeve oči pa so trenile in niso mogle vzdržati pogleda bolničinega.

— Kolikor bode potreba, že, gospod doktor!

— Pokažite mi jezik!

Bleda Milenina lica so se pordečila, ko je zdravnik zahteval jezičjo žrtev, in ustnice so se ji trenotno nasmehnile.

— Izvolite mi podati desnico! ukaže spet zdravnik.

S tresočo roko je doktor pritiskal na žilico in gledal na žepno uro.

Nato pritisne uho na Milenin hrbet in posluša . . .

— Lojza! zavpije gospodična.

— Nič se ne bojte, miljena Milena! Vse mora biti. Saj sem Vam rekel, da mi zaupajte! tolaži zdravnik bolnico.

Hišna Lojza se prikaže izza zavese. Doktor pa hitro pristavi: Lojza, pojte semkaj, da Vam povem, kako morate ravnati z gospodično!

In dr. Maser razlaga in naroča v ljubljanski slovenščini, kaka zdravila in v kaki meri in v kakem času naj daje svoji gospodični.

— In kdaj pridete spet, gospod doktor?

— Pojutršnjim, gospodična, ako me poprej ne pokličete. Klanjam se!

In dr. Maser odide.

— Tako se bojim tega človeka, a sama ne vem, zakaj pravzaprav. Zato sem te poklicala, Lojza!

— Posebno na dobrem glasu res ni ta Vaš doktor, toda ne bojte se, gospodična! Bolan človek je vsak bolj bojazljiv.

— Dokler sem bila toliko pri moči, da sem se vozila v Ljubljano, je bilo že še. Mestni zdravniki so tako vlijudni in postrežljivi. A zdaj ne morem več iz sobe, in vsa zdravila tako nič ne pomagajo. Poklicala sem ga, tega brtavsa, da ne porekó ljudje, da si še zdravnika ne privoščim.

— Kakšen okus je morala imeti res njegova soproga, da si ga je natvezla na glavo. Ko je bil samec, so se dekleta bala, hoditi k njemu po zdravila; a tudi zdaj še ni dosti bolje, kakor čujem.

— Skrbi me, ker Žan toliko občuje ž njim. Docela ga prestroji po svoje. Že sem mu rekla nekaterikrat, naj ne zahaja v njegovo družbo. Toda Žan ga zagovarja, kakor bi bil njegov oče.

— Medicinca sta oba, zato se ne smete čuditi, gospodična, da se ujemata.

— Ah, tak medicinec! Da bi Žan imel biti tak, kakor dr. Maser, takoj razderem zaroko.

— Roke se Vam tresejo, gospodična, in kri Vam sili v glavo. Nikar se ne razburite, ker to Vam je na kvar. Poklicala bodem papana.

Lojza izgine iz sobe, Milena pa nasloni glavo na naslanjač. Ali kašelj jo je pohitel — — —

II.

Ko dr. Maser stopi na prag, mu prihiti naproti mladenič suhega obraza in slokega života. Črne brkice so sedele ponosno pod tankim nosom in desno stran visokega čela je zakrivala črnolasta preča. Črne oči so zapeljivo zrle izpod obrvi in mala usta so se skoro zlobno posmehovala.

— Zdravi, gospod doktor! nagovori mladenič zdravnika in salutira s palčico ob klobuku.

— Zdravi i Vi, gospod Gaber! Kaj že spet zalezujete svojo golobičico?

— Ali ste bili Vi, gospod doktor, drugačni v mojih letih?

— O, bil sem, bil, in še precej! Ako bodete le zdihovali v ljubezni potegih ter sanjarili o srednjeveških vitezih, ki se potikajo pod okni svojih dulcinej, ne bodete nikoli srečni.

— A kako naj ukrenem? Poučite me, gospod doktor!

— Zavedajte se pred vsem, nadaljuje dr. Maser, idoč proti domu, svojemu spremlevavcu, zavedajte se, da ste medicinec, da ste materialist, da se klanjate Darwinovi teoriji. Zato nikar ne čakajte milostnih pogledov gospodične Milene, ampak posezite »in medias res«. Stopite pred njo in recite: Gospodična, jaz ne morem več čakati. Dolžniki me pritiskajo, moje študije bodo letos pri kraju, oče in mati sta mi pomrla, sam, tako sam ne morem več plavati po revi življenja. Odločite se, ljubezen ni sebična, podajte mi roko, da se združiva na veke.

Mladenič molči. Dr. Maser pa nadaljuje: Kar hitro se odločite, drugače je Vaša namera prekrižana. Milena ne bode več dolgo tlačila trave, in kaj Vam pomaga, ako gre brez zakona na oni svet? Bodite torej praktični in glejte, da se bogato prvikrat oženite! Zagotavljam Vas, da se oženite tudi drugič.

Žan Gaber molči. Dušni razpor se ga polašča in ideal pa materija se bojujeta v njegovem srcu. Čutil je, da ga vleče nase mnogo bolj Milenina

hiša in denar kakor ljubezen do nje. Toda hotel je hinavčiti in zato odgovori: Ali, gospod doktor, tako umazan pa vendar ne maram biti. Ljubim jo že dve leti in poslušal bodem Vaš nasvet, toda ne Vaših razlogov. Ljubezen naj naju zedini, ne denar!

— Haha, torej naj vaju zveže ljubezen! se nasmeja dr. Maser s pikrim nasmehom.

— Misli so proste, gospod doktor! Toda jaz ostanem pri čisti ljubezni. Tako dobrega otroka, kakor je Milena, jaz ne bi mogel voditi za nos. Tako pokvarjen nisem.

— Je že dobro, gospod Gaber! Jaz Vam zagotavljam svojo podporo — vkljub Vašemu idealu — haha! Saj se poznamo. Toda pazite, da Vas spet črna suknja ne podere na tla. Gospod Fronc je homeopat in dober hišni priatelj rajne Milenine matere. Na smrtni postelji je težko premagati klericalnega zmaja. Torej bodite pripravljeni na vse!

— Vi ste prehud pesimist, gospod doktor! odvrne mladenič, toda zdravnik je že izginil za pragom svoje hiše.

Žan Gaber, medicinec četrtega leta, je bil sin profesorja Gabra, ki je umrl za legarjem z ženovred v enem tednu. Žan je bil takrat osmošolec, njegova sestra Ida pa je izvršila pripravnico ter je postala učiteljica. Ta je podpirala svojega brata, kolikor ga je mogla. Toda Žan se je kljub raznim podporam zadolžil, in ti dolgovi so ga pekli — a pekli zato, ker ni nikoder več dobil na posodo. Tudi Milena mu je doposlala zadnje leto precej denarja — a Žan je bil slab gospodar, in še tolika vsota mu ni nič teknila. Zato je čutil, da bode moral ostaviti Dunaj, ako se mu nenadoma ne odpre nov vir dohodkov. In dr. Maserja beseda je padla na rodovitna tla. Žan je sklenil na vsak način vprašati Mileninega očeta za roko in srce njegove hčere. Vedel je, da Mileno hitreje pregovori in zato se je sklenil najprvo zglasiti pri svoji začlenki.

— Danes ali nikoli! To uro bode moja usoda odločena, je govoril Žan Gaber sam pri sebi, ko je popravljal doma svojo toaletto.

Stanoval je pri svoji sestri, ki je bila v službi na Grebencu. Ida je imela vsak čas priti iz sole in zato jo je počakal, da ji razodene svoje namere.

— Oh, ljubi Žan, kakor te ljubim, tako se bojim, da ne bode nič iz tega. Pomisli: bolnica je, in spraviš jo lehko s takim nastopom v smrtno nevarnost.

— Ti ne poznaš sveta, ljuba Idica! Nič ne skrbi! Jaz že vem, kako je treba govoriti pri taki reči.

— Gospod Fronc prihaja zadnje čase večkrat v hišo in gotovo ji odsvetuje.

— E, kaj! Jaz ji že opišem gospoda Fronca, da ga bo kmalu sita.

— Žan, ne prenagli se! Gospoda Fronca naša trška gospoda spoštuje. Tudi gospod kontrolor je njegov prijatelj.

— Zato ravno je treba, da prekrižamo to prijateljstvo in da mu vzamemo vpliv, ki ga ima pri trški gospodi vsled svojih »kugljic«. — — Toda hitimo! Čas je drag.

In Žan se zavije v zimsko suknjo in se ozre še enkrat v ogledalo. Potem pa hiti na plano. Led je hreščal pod nogami in legak veter je zibal ivje po zraku. Gori v stanovanju pa je učiteljica Ida slonela na divanu in zdihovala:

— Ah, bojim se za svojega brata. Tako čuden je in nič več si ne da svetovati. Bog me tolaži!

III.

V gostilni »Pri zajčji nogi« sta sedela tisto popoldne dva gosta pri elipsasti marmornati mizi. V kotu je sedel širokopleči zdravnik in držeč za vrček iztegal svojo glavo čez mizo. Njemu nasproti pa je sedel medicinec Žan Gaber in zamišljeno, pa poslušno zrl v svojega sopivca. Skrivnostno in zaupno sta se pogovarjala in dasi ju je krčmar Lipek parkrat motil s svojimi vprašanji, mu nista

odgovarjala. Bil je sicer veren pristaš svojih gostov in tudi prijatelj, toda zaupali mu vendar vsega niso. Prekmečki se jim je zdel, dasi se je pačil po mestno in obleka njegova je kazala gosposkega človeka.

— No, zdajle govorji, priprl sem vrata, reče dr. Maser.

— Sprejela me je po navadi. Govorila sva o bolezni. Jaz sem jo tolažil. Ali odgovorila mi je tako odločno, da ne ozdravi več, da se ji nisem upal odločno ugovarjati. Ko pa preideva na najino zaroko, sem začel napeljevati vodo na svoj malin. Pravil sem ji, kako težko mi je, nadaljevati svoje študije, kako se mi smili sestra, kako mučno je živeti v negotovosti — — — Drugi semester se prične, a jaz ne morem od tebe, Milena!

— In ti me ne pozabiš, ako jaz umrjem?

— Tudi ko bi, golobičica moja, prisegam pri ljubezni svoje matere, da ostanem tako. Idealna je najina ljubezen, naj sega ta ideal onkraj groba.

Solza se je zalesketala na njenih trepalnicah, in podala mi je molče roko. Njene oči pa so obviselle na mojih . . .

Pretresel me je njen pogled in moja beseda. Skoro sem si želet, da bodi moja prisega istinita.

— Beži no, idealist! Haha! se zagrohoče zdravnik, da je krčmar odprl vrata. Prinesi še eno merico, Lipec!

— In potlej? sili zdravnik mladeniča nadaljevati.

— In ti zagotavljaš, da boš podpiral mojega očeta v starosti? me popraša nadalje Milena.

Milena pritisne na hišni brzjav in Lojza se pokaže pri vratih.

— Ali je že papa doma?

— Ravnokar je prišel.

— Pokliči ga!

V sobo stopi gospod kontrolor. Brez ovinkovga Milena vpelje v najin pogovor. Vedel sem, da ji oče ne odreče ničesar.

— Papa, ali dovoliš, da se midva poročiva?

— Zadnjo željo, da bi ti odrekel, Milena?

— Žan zagotavlja, da te sprejme kot svojega očeta.

— Lepo je to od tebe, predragi mi Žan!

In potem smo še mnogokaj govorili. Le nekaj mi je zagrenilo ta veseli trenutek.

— No, in to je? popraša hitro zdravnik.

— Saj veste, da se glavnega vprašanja še nisem doteknil.

— No, in testament?

— Dejala mi je, da je že vse oskrbljeno. Še gospoda Fronca ima nekaj poprašati.

— In to ti je povedala? Hm, ne vem, kako bo. Ti klerikalci morajo imeti povsod svoj nos. Pa si rekел na to?

— Molčal sem. Zadovoljen sem bil že toliko, da ji nisem upal kaliti njenega veselja. Dobra duša je vendarle!

— E, kaj dobra duša! Zdaj je na tem, da Fronca pridobiš ali pa vsaj notarja, ki bode najbrž testament delal. No, z notarjem bodem že jaz govoril.

— S »kugljičarjem« pa si jaz ne upam nič narediti.

— Jaz pa še manj. No, upajmo! Začetek je dobro zastavljen.

Lipec prineše pivo.

— Pa si dolgo nosil, Lipec! reče zdravnik.

— Sem ga šele nastavljal.

— Ali sinjevaški gospod kaj pride k tebi, Lipec?

— A, gospod Fronc se ustavlja z vozom največ v župnišču. Časih je rad zahajal, a zdaj me imajo duhovni gospodje za liberalca.

— Ha, torej si liberalец? Prav je, da si! Saj ti klerikalci ne dajo nič izkupiti. Ali to pa vendar veš, kdaj kaj pride na Grebenec?

— Oni teden sem ga videl iti mimo. Pravili so, da ga je kontrolorjeva poklicala.

— Ali domači gospodje ne zahajajo nič k Mileni?

— Ni mi znano. Najbrž pa jo bode gospod Fronc z vsem »uglihal«, ker sta s kontrolorjem posebna prijatelja.

— Ali kontrolor nič ne zahaja k tebi?

— E, malokdaj. Popoldne pride časih na kozarec piva, zvečer pa nikoli. Lipek se je premeteno nasmehaval. Dasi so ga imeli njegovi pivci v drugi sobi časih za norca, vendar zabit ni bil in je predobro poznal slabosti svojih gostov.

Pivca sta plačala in odšla. Zdravnik je šel po svojih opravkih, Žan Gaber pa je zamišljeno korakal proti domu.

Ravno je mislil zaviti v stransko ulico, koder je stanoval, kar pridreče sani mimo njega. Postane, pogleda — gospod Fronc je smuknil mimo njega s svojo »žametasto« kobilico.

— Ali gre v župnišče ali gre k Mileni? S tem vprašanjem ga gre zasledovat. —

Gospod Fronc je izstopil pred kontrolorjevo hišo.

IV.

Urno poskoči sinjevaški gospod raz sani in izgine v veži. Bil je tenak možak bledega obraza, zadovoljnega pogleda. Dasi je že Abrahama videl, ne prisodil bi mu na prvi pogled niti štirideset let. Bil je eksposit v Sinji vasi, ki je bila eno uro oddaljena od trga Grebanca. Že več kakor deset let je pasel sinjevaške duše. V trgu je bil že star znanec. Poprej namreč je služboval kot kaplan na Grebencu. Bil je izobražen, prikupljive zunanjosti in modre govorice. Ali župniške izkušnje ni šel nikoli delat. Dasi so mu stanovski tovariši prigovarjali, naj gre in prosi za kako faro, niso ga pregovorili. Marsikakemu človeku zagreni kak neprijeten dogodek ure življenja. In tako se je tudi gospodu Froncu usela v srce neka beseda višjega predstojnika, da je ni pozabil, in posledica te nepozabljivosti je bila, da se ni odločil za župniško izkušnjo. Ljudje pa so ga povsod ljubili, koder je služboval. Zlasti rad je pomagal bolnikom in koder je on bival, tam je imel okrajni zdravnik malo opraviti. Bil je homeopat in kot takega so ga ljudje poznali daleč na okoli. Za politiko se ni brigal dosti nikoli, in zato so ga cenili tudi politični nasprotniki. Le

dr. Maser in nekaj mladih tržanov tudi njega niso marali. Zdravnik je bil odločen nasprotnik vsakega duhovnika in zato tudi gospoda Fronca ni vpošteval. Vrhutega je tičalo v njegovem srcu nekaj zavisti, ker je sinjevaški gospod dajal zdravila. Rad se je pošalil v družbi, da vse Froncove »kugljice« sné na teče. Sinjevaški gospod pa je vkljub temu dostikrat kontroliral okrajnega zdravnika in ker je res na zdravila precej razumel, ni bilo lehko dr. Maserju potlačiti vpliv in ugled gospoda ekspozita.

V Sinji vasi so bili že dolgo časa brez domačega duhovnika. Zato so z veseljem sprejeli voljo gospoda Fronca, da je pripravljen, preseliti se v Sinjo vas. Brž so šli prosit knezoškofa, da jim dekretira grebenskega kaplana. In prošnja je bila uslušana. —

Ko stopi gospod Fronc v prednjo sobo, ga je že pričakoval gospod kontrolor. Z obrazom, ki je kazal zagrenelo veselje, ga sprejme in mu ponudi stol. Kontrolor je bil mož šestdesetih let z osivelom brado in prikupljivo zunanjostjo. Črne oči so gledale motno v ravnodušni obraz duhovnikov in, posedši ga na stol, začne:

— Prav je, da ste prišli, gospod Fronc! Poklicali bi bili trških gospodov katerega, toda Vas smo bolj vajeni. Milena je izrazila željo, da bi rada spet z Vami govorila.

— Gospod kontrolor, upanje za ozdravitev Vam jaz težko dam. Ranocelstvo je v tem veku res čudovito napredovalo, da zdravniki kar čudeže delajo, toda pri notranjih delih je diagnozo težko spoznati. Gospodična boleha za tuberkulozo. In ta je skoro neozdravljava, zlasti če je bolezen že tako daleč kakor pri gospodični Mileni. Novejše čase so učeni zdravniki sicer našli pravi vzrok tej bolezni. Na pljučih se namreč napravijo male glivice in te se strahovito hitro množe, dokler ne končajo vsega organizma. Toda specifičnega zdravila zoper bistvo jetike še niso pogodili.

— Gospod Fronc, kakor se Vam zdi bolj prav, pa ukrenite! Toda danes ima Milena druge želje.

Sama ne misli več na ozdravljenje. Pač pa se hoče popolnoma spraviti z Bogom in svetom.

— Pametno to, gospod kontrolor!

— In še več. Danes je obljudila svojemu zaročencu roko in srce ter želi, da se poroči, preden umrje — — —

Kontrolor je pomenljivo pogledal duhovnega gospoda. Ta pa povesi glavo in molči. Napósled pa prekine molk in vpraša:

— In želi Milena poroke?

— Saj Vam bode sama povedala. Kar vstopite!

Mračno je bilo v sobi. Le pred kipom Matere božje na postavcu je brlela rdeča luč.

— Dober večer, gospodična! Ali motim?

— Ah, nikakor ne, gospod Fronc! Zlasti danes sem že ves popoldan mislila na Vas. Ali ste mi prinesli kaj zdravil?

In se ironično nasmehne. A takoj dostavi: Nič več ne maram za zdravila. Dovolj sem jih že použila. Božja volja se zgodi! Rada bi le še, da se docela odpovem svetu ter živim le za oni svet.

— Prav tako, gospodična!

— Ali nekaj Vam imam povedati. Vam se bode zdelo morda nespametno, toda kaj hočem? On želi in zadnje želje mu ne odrečem.

— In ta bi bila?

— Ah, tako težko povem. Zdela se Vam bode lehkomišljena.

Ekspozit vidi težko izpoved bolničino in zato ji pomaga:

— Vi se želite poročiti?

Bolnica prikima. Precej časa sta molčala oba. Napósled izpregovorji duhovnik:

— Ali želita obo poroke?

Poudarjal je besedico »oba«.

— Menda že, odgovori bolnica smehljajoč.

— Gospodična, to je resna stvar!

— Ah, kako bi ne bila resna — poroka na smrtni postelji! Toda, kako naj naredim oporoko? To je vprašanje, ki me muči. Svetujte!

— Ali zapišete vse svoje imetje zaročencu?

— Težko se odločim. Zaprisegel je, da ne vzame nikoli nobene druge, ako jaz umrjem. Ali ni to ljubezen in žrtev?

Ekspozit prikima, a ne reče besede.

— In ko bi v pismo postavili, da je dedič vsega mojega imetja, ako se ne poroči? Kaj menite?

— S tem ni nič, gospodična! Vi dvomite torej sami o njegovi idealni ljubezni? Od Vas bi bila prevelika žrtev to. Naredite tako: svojega očeta naredite za glavnega dediča; on Vam bode izpolnil gotovo vse želje, še bolj kakor Vaš ženin.

— Moja misel je, duhovni gospod, da polovico svojega imetja volim za dobrodelne namene, zlasti za trško bolnico. Drugo polovico pa naj dobode moj papa ali moj ženin.

— Najbolj pametno je, da volite drugo polovico očetu. Ta bode že vedel, kaj ukreniti nadalje.

Milena se zamisli. Naposlед izpregovori:

— In Žanu ničesar?

— Pač! Dokler ne izdela svojih študij, naj mu oče da vsako leto šeststo goldinarjev. Potem bode pa že živel.

— Modra je ta! V tem sva zgovorjena. Še jutri pokličem notarja. Ali zdaj bi Vas pa še prosila, da potolažite mojo dušo.

In duhovni gospod potegne štolo iz žepa — —

Medicinec Žan Gaber pa je še hodil pred hišo gori in doli ter premišljal svojo bodočnost.

Pač ni slutil, da je tako blizu svojemu idealu.

V.

Sinjevaški gospod je sporočil trškemu župniku, da se mislita poročiti medicinec Žan Gaber in kontrolorjeva hči Milena. Kontrolor sam je nesel sporočilno in priporočilno pismo do župnika. Ta je obljubil stvar podpirati in pospešiti. Naročil je, naj pride ženin k izpraševanju, nevesto pa hoče doma obiskati.

V nedeljo sta bila klicana vse trikrat in v ponedeljek se je vršila v kontrolorjevi hiši lepa in ganljiva slovesnost.

Soba je bila okičena s cvetlicami. Lojza je pripravila na postavcu okusen altarček. Dva svečnika sta svetila ob razpelu in trški župnik je stal pred postavcem s poročno knjigo v roki.

Nevesta je sedela v naslanjaču, oblečena v belo obleko. Srebrn venec se je lesketal v zlatih laseh, in mir se je bral na bledih licih, na vdrtih očeh in izsušenih ustnicah. Poleg nje je stal mladi ženin z belo mašno, črnim frakom in belimi rokavicami. Nemirno se je prestopal in nepričakovano čakal končnega govora.

Ob steni sta stala dr. Maser in sinjevaški ekspozit. Prvi je vihal svoje brke in gledal v tla, drugi pa je s sklenjenimi rokami zrl na sv. razpelo.

V ozadju pa so stali kontrolor, Ida in Lojza. Kratke so bile besede župnikove, a krepke in ganljive. Stari kontrolor je brisal solze iz oči, Lojza je držala robec nad obrazom, župniku se je tresel glas, dr. Maser je stresal z glavo, gospod Fronc pa je nepremično zrl v razpelo. Le Ida je zrla vesela v poročenca.

Milena se je držala na smeh in držala ženina za roko. Ta je poslušal plašno, gledal strmeč, a krepko stiskal nevestino roko.

S počasnim glasom popraša ženina, če hoče Mileno za svojo pravo soprogo. Ravno tako nevesto. Oba sta odgovorila: Hočem.

Še jima je položil štolo okrog sklenjenih rok, poškropil z blagoslovljeno vodo in nateknil zlata prstana.

Poroka je bila končana.

* * *

Štirinajst dni pozneje pa je gospodično Mileno poljubil smrtni angel. Spet je bila zbrana taista družba okrog mrtvaške postelje. Župnik je pritiskal sv. razpelo na bolnične ustnice, sinjevaški gospod je počasi izgovarjal molitve za umirajoče, klečoč pred razpelom, kontrolor je držal za roko levico, bolničin mož desnico, dr. Maser je gledal na uro, Lojza in Ida pa sta klečali ob koncu posteljnjaka.

Še en zdihljaj, sapa zastane, bolnica premine.
»Na svidenje!« so ponavljali zadnjo besedo gospodične Milene — — — Žolti kanarec na oknu pa je žvrgolel svojo pesem — — —

Osem dni potem je bila oporoka razglašena. Dr. Maser je hitro letel do doktorja Decembra. Rotil ga je, naj oporoko ovrže. Toda dr. December, ki je videl že toliko sirot jokati, ki je znal razvozlati še tako zatrjeno pravdo, ki je pognal že toliko posestnikov iz hiše, dr. December mu ni znal dati sveta.

Oporoka je bila izvršena. Trški župan je v živih barvah slikal revežem blago in rodoljubno srce rajne kontrolorjeve hčere, ljudje pa so privoščili Žanu Gabru njegovo kariero in govorili: »Dobro ga je izplačala!«

Le dr. Maser je v gostilni »Pri zajčji nogi« zabavljal čez klerikalce in proklinjal »kugljice« sinjevaškega gospoda.

Idealni ženin je šel nadaljevat svoje študije in Ida je šla ž njim. Nikoli več ju ni bilo na Grebenec.

Gospod Fronc pa še zdravi dušne in telesne rane ter posluša žoltega kanarčka, spomin gospe Milene, kdaj tudi njemu zapoje pesem »Na svidenje!«

